

KULTURHISTORISK
MUSEUM
UNIVERSITETET
I OSLO

Gårds-/ bruksnavn Verpe	G.nr./ b.nr. 68/1
Kommune Hol	Fylke Buskerud
Saksnavn Geilo grunnvannledning	Kulturminnetype Jernvinneanlegg
Saksnummer (KHM) 96/4100 2018/7106	Prosjektkode 19963014
Grunneier, adresse	Tiltakshaver Statens vegvesen
Tidsrom for utgravning 2.08.96	UTM-koordinater/ Kartdatum
A-nr. 1997/53	C.nr. C61330
ID nr. (Askeladden) 136949 (?)	Negativnr. (KHM)
Rapport ved: Jan Henning Larsen	Dato: 16. juni 2018
Saksbehandler:	Prosjektleder:

Bakgrunn

I juni 1996 oppdaget Buskerud fylkeskommune at det var ødelagt et jernvinneanlegg på nedsiden av den nye pumpestasjonen (mellom denne og vannet). Ved brev av 18. juni 1996 ble arbeidet stoppet. Området ble regnet som godt registrert.

I brev av 5. juli 1996 satte Oldsaksamlingen krav om undersøkelse før arbeidet kunne fortsette. Dette ble akseptert av Hol kommune.

Undersøkelsen

Det ble lagt opp til undersøkelse 2. august 1996. Det lå store mengder slagg og ovnsmateriale (ikke kvantifisert) over et område på minst 100 kvadratmeter, slagghaugen var omrotet. Det var på det rene at slagget ikke hadde preg av å være tappet ut av ovnen (renneslagg), men heller å ha størknet i ovnen. Egentlig store slaggblokker fantes ikke, og kanskje kan det ha dreid seg om en hellegrYTE, dateringen tatt i betraktning.

Etter litt rensing ble det funnet et torvstykk, 0,5 kubikkmeter, med isittende kull og slagg som ble antatt å være en intakt del av haugen, men likevel må uttatte prøver regnes for å ha dårlig kontekst i forhold til ovn.

Det er også påvist rester av en ødelagt kullgrop ved pumpe­stasjonen under be­faring med fylkeskommunen (Knut Paasche) 24. oktober s.å. Denne målte 4,5 m (diameter nedsjæring gjennom undergrunnen) dybde 0,5 m med et 0,2 m tykt trekullag av bjer, furu og or. Denne er ikke datert siden dette er en usedvanlig tallrik kulturminnetype i dette området..

Analyser

Kullet fra den intakte delen ble analysert til å være av furu og datert til 1100 +/- 55 BP, kalibrert alder AD 890-1010.

Det er magasinert ens bunnskollignende laggprøve og kull fra anlegget, mens kull fra kullgropen er kassert.

VEDLEGG

1.1 ANALYSERESULTATER

1.2 KART

1.3 ARKIVERT ORIGINALDOKUMENTASJON

C61330/1-2

Produksjonsplass (jernvinne) fra **vikingtid/middelalder** fra VERPE (68/1), HOL K., BUSKERUD.

1) **prøve, kull** av kull.

Kullprøve, vedartsbestemt til furu og datert til 1100 +/- 55 BP, kalibrert alder AD 890-1010. (T-13125).

Fnr: nr. 2. *Vekt:* 4,3 gram.

2) **prøve, annet** av slagg.

3 stykker slagg hvorav en bunnskolle.

Vekt: 1876 gram.

Funnomstendighet: Arkeologisk utgravning. Jernvinneanlegg undersøkt i 1996 i forbindelse med etablering av Geilo grunnvannledning. Anlegget var skadet av ny pumpestasjon ved Fekjofeltet. Det lå store mengder slagg og ovnsmateriale (ikke kvantifisert) over et område på minst 100 kvadratmeter, slagghaugen var omrotet. Kanskje kan det ha dreid seg om en hellegryte, dateringen tatt i betraktning. 1 kullprøve er analysert og datert, se rapport fra Lab. for radiologisk datering, datert 26.01.1998. Avmerkingen er usikker.

Kartreferanse/-koordinater: *Projeksjon:* EU89-UTM; *Sone* 33, *N:* 6729400, *Ø:* 124981.

LokalitetsID: 136049.

Innberetning/litteratur: Jan Henning Larsen, 16.06.2018, Rapport fra undersøkelse av jernvinneanlegg, Verpe 68/1, Holk K, Buskerud

Funnår: 1996.

INST. FOR ARKEOLOGI KUNSTHISTORIE OG NUMISMATIKK	
Universitetet i Oslo	
Saksb.:	Kopi:
JHL	08 JUL 1996
Ark.:	0620
Saksnr.:	Dok. nr.:
96/4100	001

BUSKERUD FYLKESKOMMUNE
 3020 Drammen
 Besøksadresse: Hauges gate 89
 Telefon: 32 80 85 00
KULTURADMINISTRASJONEN
 Telefaks: 32 80 86 72

HOL KOMMUNE
 TEKNISK ETAT
 3567 HOL

Vår dato: 18.06.96
 Deres dato:
 Vår ref.: 2107/96 -
 Deres ref.:

Kopio

JERNVINNEANLEGG PÅ GNR. 68/1 NEDENFOR PUMPESTASJONEN VED FEKJOFELTET.

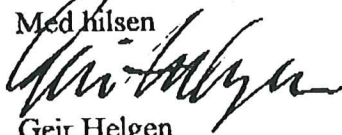
14.06.96 Var undertegnede på jobb for Ustedalsfjorden rundt på Geilo. Rett på nedsiden av den nye pompestasjonen (se markering på vedlagt kart) ble det oppdaget et større jernvinneanlegg. Dessverre er anlegget totalt ødelagt i samband med graving av den nye vannledningen fra vannet og opp til pompehuset.

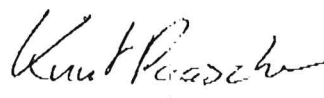
Anlegget ligger i et området som ble gravd ut med maskin før Fylkeskommunen begynte sine systematiske undersøkelser rundt Ustedalsfjorden i fjor. Likevel har undertegnede vært i området tidligere uten å oppdage anlegget. Det er tydelig at restene av anlegget har kommet bedre fram i dagen i forbindelse med oppussing i området i den senere tid.

Da det her dreier seg om et automatisk fredet kulturminne, viser vi til kulturminnevernloven av 9. juni 1978 generelt, og til § 8.2 spesielt, der det fremkommer at dersom det først under arbeidet skulle fremkomme automatisk fredete kulturminner, må arbeidet straks stanses i den utstrekning det kan berøre kulturminnet. Det er viktig at området ikke blir ytterligere berørt før arkeologer får anledning til å undersøke området. Lokaliteten er behørig merket med både stikker og bånd merket kulturminne.

Det er oppsiktsvekkende at ikke anlegget med tildeles store slagghøiter er oppdaget under maskinarbeidet. Og vi ser det som svært uheldig at et slikt viktig kulturminne her har blitt ødelagt. Vi må be om at dere er ytterst varsom ved videre arbeid i dette området.

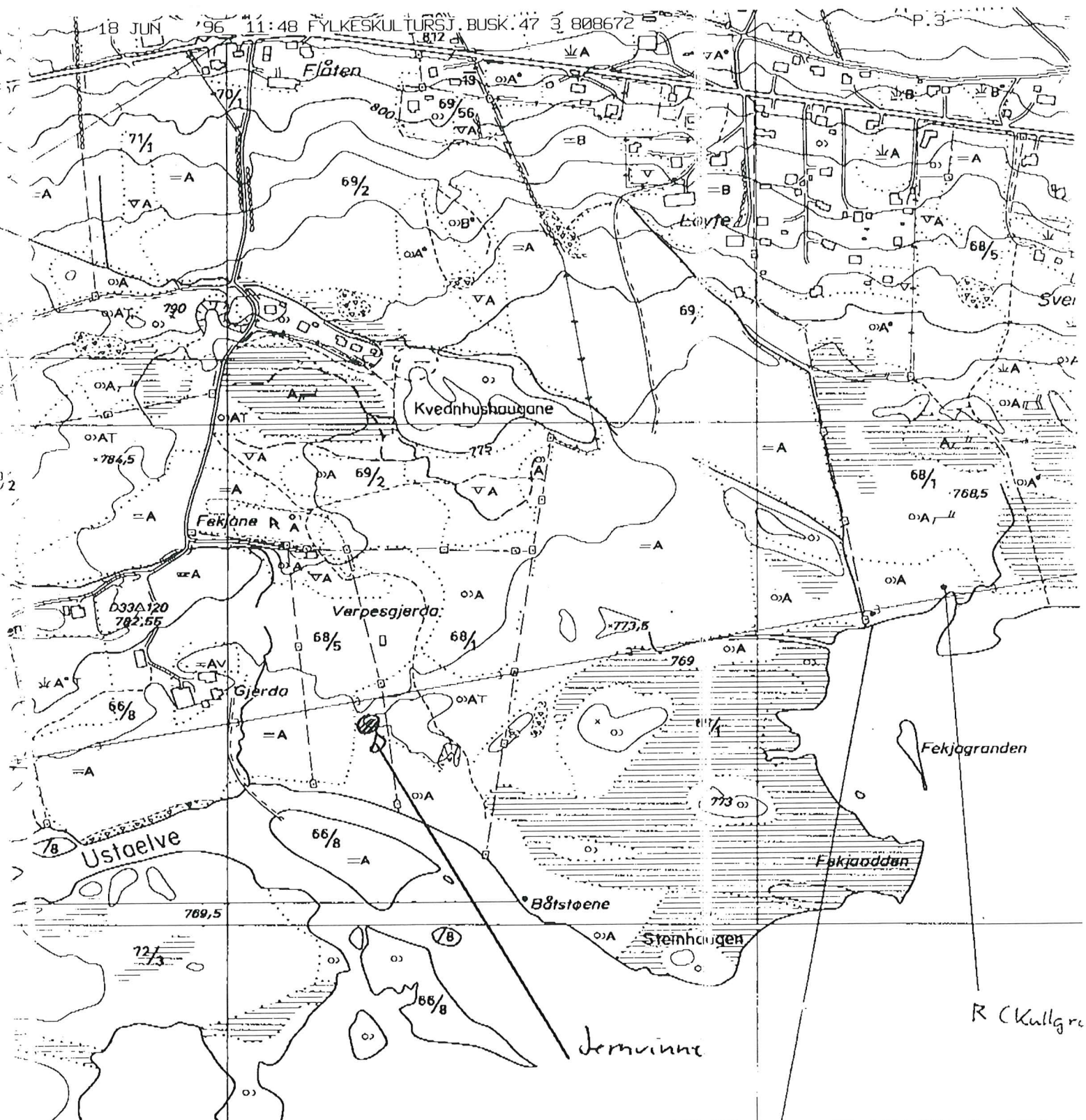
Med hilsen

 Geir Helgen
 Fylkeskonservator

 Knut Paasche
 Arkeolog

Vedlegg: kopi av kart

Kopi: Riksantikvaren
 Universitetet i Oslo, Oldsaksamlingen
 Plan og næringskontoret, Buskerud Fylkeskommune

454

R (Jernv. anl.)

VIISK KARTVERK

VI. KE
 1/4K A/S
 1976
 2 Bilde: 19-12
 SM. ARTKONTORET
 E. RUD 1979

<p>△ Trekantpunkt NGO, annet</p> <p>○ Polygonpunkt, fotogram, grafisk best. punkt</p> <p>F Fotogram. numerisk koordinatbestemt</p> <p>NP NF Präsjonsnivåelement, vanlig niv.</p> <p>• 223.5 Høgde på terrangpunkt</p> <p>• 254.5 Kalle, med høgdeopplysning</p> <p>— 25 Generell kurve, mellomkurve</p> <p>— 25 Tellkurve</p> <p>— 0 Forsenkingskurve</p> <p>— 0 Nullkurve</p> <p>— Usikker kurve</p> <p>233.5 Høgste reg. v.st. i reg.våtn</p> <p>234/224 Høgste børen. flom v.stand., lågste reg. v.st. i reg. våtn</p> <p>63 Vætnhøgde fotogr. dagen i urag.vætn</p> <p>64.5/162 Høgste og lågste reg. vassstand i reg.våtn</p>	<p>+ + Riksgrense, fylkesgrense</p> <p>— — Kommunegrense</p> <p>— — Eiendomsgrænse, vanlig, tettbebygg</p> <p>— — Servituttgrense</p> <p>l. Nr 123 Riksgrensemerke</p> <p>○ Kors i fjell, bolt i fjell</p> <p>○ Grensastein, grensbærys</p> <p>○ Grenspåle, rar, grensetre</p> <p>75/g 59/20 Gårdsnummer/bruknummer</p> <p>l. ro A/S Eiendomskompleks</p> <p>58/1F 72 Leietomt, små eiendommer</p> <p>60/5E 59/1bs Bruksrett til skogan, barakogen</p> <p>60/12 b /sl lauvskogen, baitet, slåttan</p> <p>— — Markslagsgrænse</p> <p>— — Fulldyrke, overflatedyrke jord</p> <p>— — Gjødsla berie, barskog</p>	<p>○ Løuv</p> <p>x ○ Blane</p> <p>^ A Grun</p> <p>— Myr</p> <p>— Lett dyrke</p> <p>A B Dyre</p> <p>S H Særs</p> <p>M L Mido</p> <p>— Dyre</p> <p>— Grun.</p> <p>— Svak.</p> <p>— Stærk</p> <p>• Blakt</p> <p>T Sjøld</p> <p>— Dyre</p> <p>— Plant</p> <p>— Vassj.</p>
--	--	---

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: NTNU - Gløshaugen, Sem Sælandsv. 5, 7034 Trondheim
Telefon 73593310 Telefax 73593383

DATERINGSRAPPORT

Oppdragsgiver: Larsen, Jan H.
Universitetets Oldsaksamling
Universitetet i Oslo

DF-2911

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	^{14}C alder før nåtid	Kalibrert alder	$\delta^{13}\text{C}$ ‰
T-13125	Verpe nr. 1 Hol, Buskerud	Treku11 Furu	7.5 g	1100 ± 55	AD890-1010	-26.1*

Dato: 26 JAN 1998

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Fred H. Skogseth

Steinar Gulliksen